

SKUTEČNOST BOŽSKÉHO IMPULSU PROŠLÉHO SMRTÍ

„PATER[VELIKONOCE“ OD ANASTASIA GRONA

Dnes má být mojí úlohou pohovořit v souvislosti s věcmi, které budou předmětem veřejné přednášky také zde, které však na veřejné přednášce nemohou být prohovoreny tak, jak je to možné před těmi, kteří se delším studiem v pracovní skupině předem připravovali, aby tyto věci přijali.

To první, o čem chceme hovořit, je něco, co je v naší současnosti pro všechny ty, kteří se zabývají duchovní vědou, kteří se o ni zajímají a upírají k ní svoji touhu, mimořádně důležité. O otázce, které se zde chceme dotknout, se častěji hovořilo, ale nedá se mluvit dosti často o duchovně-vědeckých názorech, které mají vytvářet síly a impulsy pro lidi současnosti a nejbližší budoucnosti. Jednu stránku toho, co má proud duchovní vědy znamenat ve světě, bych dnes zdůraznil: že v naší současnosti máme mimořádně zapotřebí dát tomu, čemu říkáváme naše nebeské těleso, jakousi duši.

Nebeské těleso! Ve skutečnosti, tak jak dnes můžeme mluvívat o nebeském tělese, tak se nedalo před poměrně opravdu krátkou dobou v rámci vývoje lidstva ještě mluvit. Stačí, abychom se v dějinném vývoji lidstva ohlédlí trochu zpět, a shledáme, že před poměrně krátkou dobou myšlenka nebeského světového tělesa, které je obýváno lidstvem, které tvoří celek, se lidem do vědomí nedostala. Najdeme kultury, které se utvářely a které existovaly v úzkých hranicích. U jednotlivých národů, které jsou odděleny pohořími, moři nebo řekami, které měly život uzavřený pro sebe, se odehrávala kultura indická, perská a tak dále, která je vedena duchy národa dotyčné kultury.

Takové kultury ale stále ještě existují - právem mluvíme o italské, ruské, francouzské, španělské, německé kultuře. Jestliže se dnes porozhlédneme po Zemi - pozorujeme vedle toho všeho - že se rozšiřuje něco jednotného, stejného, něco, co národy zeměkoule spojuje v jednotě a co probíhá od nejvzdálenějších národů k národům nejbližším. Stačí pomyslet na průmysl, železnici, telegraf, na vynálezy poslední doby. Stejným způsobem se po celé zeměkouli vystavují a inkasují šeky, stavějí železnice a telegrafy a stejně tomu bude i s vynálezy, které jsou ještě přede dveřmi.

Zeptejme se: Jakou to všechno má zvláštní vlastnost, co se tu stejným způsobem rozprostírá po zeměkouli, takže je to stejné v Tokiu, Římě, Berlíně, Londýně? Toto vše zásobuje lidstvo chlebem, oděvy, stejně jako neustále rostoucími luxusními potřebami. Po celé zeměkouli se rozšířila materiální kultura, bez rozdílu mezi národy, mezi rasami. A tato materiální kultura se rozšířila za poslední staletí. Řecká kultura proběhla na malém území Země a mimo toto území se o ní moc nevědělo. Dnes obletí zprávy celou zeměkouli v několika hodinách; kdo by chtěl pochybovat o tom, že by se tato materiální kultura mohla nazývat kulturou Země! A tato kultura se bude stávat stále materiálnější, naše Země bude stále více touto kulturou sevřena.

Lidé, kteří uznají nezbytnost duchovně-vědeckého hnutí, budou však stále více rozvíjet pochopení, že nikdy nemůže žádné tělo existovat bez duše. Tak jako materiální kultura zahrnuje celé zemské těleso, tak má existovat duchovní poznání duše, které se rozšiřuje po celé Zemi bez rozdílu národnosti, barvy, rasy. Ajako se stavějí kolem celé Země železnice a telegrafy — stejným způsobem se po celé Zemi budeme muset v krátké době dorozumět o otázkách, které se týkají duší lidí. To, co bude vznikat stále více jako touha a otázky v těchto duších, vyžaduje odpověď na tyto otázky. A z toho vyplývá nutnost duchovního hnutí. Pak se odehraje něco ve velkém podobně, jako ve vnější kultuře ve styku jednotlivých národů. Bude se to spřádat jako spojení od duše k duši po celé zeměkouli. Můžeme to nazvat intimním dorozuměním s ohledem na to vše, co je jednotlivým duším po celé zeměkouli svaté: jak se chovají k duchovnímu světu.

V nepříliš daleké budoucnosti dojde po celé zeměkouli k intimnímu porozumění pro to, co v minulých dobách přineslo nejlítější boje, nejstrašnější disharmonie do lidstva, pokud bylo rozčleněno do jednotlivých kulturních území, která o sobě nic nevěděla. Co se odehraje ve velkém po celé Zemi jako duchovní hnutí obepínající veškeré pozemské lidstvo, musí se však odehrát i v nejmenším od duše k duši. Jak jsou si ještě teď vzdáleni buddhisté a křesťané, jak málo si rozumějí, jak se vzájemně odmítají, jsou-li na nejomezenější půdě svých vyznání! Ale nastane doba, kdy bude stále více buddhistů, kteří se na základě buddhismu stanou stoupenci duchovní vědy a stále více křesťanů, kteří se stanou stoupenci duchovní vědy. A ti si přinesou navzájem nejplnější, nejhlubší porozumění.

Že lidstvo usiluje o takové intimní pochopení, o takové uvědomění, vidíme dnes v tom, že i ve vnější vědě dochází k úsilí, které označujeme jako srovnávací náboženskou vědu. Zásluhy této vědy se nemají zlehčovat; vykonala něco velkého. Co však odhaluje, když vypráví o různých naukách různých náboženství? I když se to neříká, avšak za tím, co tato srovnávací náboženská věda odhaluje, vězí přece jen to, co je v náboženstvích dětskou

vírou, co už mají za sebou ti, kteří pochopili jádro těchto náboženství: to se snaží si osvojit.

Co však chce duchovní věda ve vztahu k náboženstvím? Chce poznat právě to, co nemohou poznat vědečtí náboženští badatelé, to, co je obsaženo v jednotlivých náboženstvích jako nejhlubší hodnoty a pravdy.

Z čeho vychází duchovní věda? Z toho, že lidstvo vzniklo z jednoho společného Boha, a že ona pramoudrost celého lidstva, která pochází ze společného božského původu, ona pramoudrost-jen rozdělena na množství paprsků - je po určitou dobu rozvržena na různé národy a skupiny lidí. Ideálem duchovní vědy je opět nalézt a navrátit lidstvu tuto původní pravdu a pramoudrost, nezkalenou tím nebo oním vyznáním. Proto se může zabývat jednotlivými náboženstvími. Nepřihlíží však ke vnějším ritům a obřadům, ale k tomu, jak je v tom či onom náboženství obsaženo toto pradávne jádro moudrosti. Různá náboženství jsou pro ni určitý počet proudů, jimiž se v jednotlivých paprscích rozlévá to, co se kdysi rovnoměrně rozlilo přes celé lidstvo.

Zatímco křesťan, který neví nic jiného než to, co vnější vyznání v průběhu staletí přivedlo do lidského srdce, říká buddhistovi: Chceš-li přijít k pravdě, musíš věřit témuž, čemu věřím já; a buddhista vůči tomu staví to, co je svaté jemu; tak nemohlo dojít k žádnému dorozumění mezi křesťanem a buddhistou. Duchovní věda se vůči těmto otázkám chová jinak.

Kdo tu pronikne novými jasnozřivými metodami do jádra buddhismu stejně jako do křesťanství, ten pozná to, co je pro buddhismus podstatou: pozná vysoké bytosti, které vzešly z říše lidí a které se nazývají bódhisattvové. A také křesťan slýchává charakterizovat, jak bódhisattva vzešel z lidství a učí se poznávat, jak takový bódhisattva působí a pracuje v lidstvu. Slyší, že mezi těmi bódhisattvy byl také jeden, který se narodil šest set let před naším letopočtem jako Siddharta, královský syn Suddhodanův, že v devětadvacátém roce svého života vystoupil k hodnosti buddhy, a učí se poznávat, tento anthroposof - křesťan, že taková bytost, která vystoupila od bódhisattvy k buddhovi, se už nemusí vracet na Zem ve fyzickém těle.

Taková učení nám předávají sice i náboženští badatelé, ale nevědí si rady s takovou bytostí, jakou je bódhisattva nebo buddha. Nemohou dohlédnout k tomu, co je vlastně jádrem takové bytosti, nemohou mít ani přehled, jak taková bytost, i když nežije ve fyzickém těle, přece jen lidstvo dále řídí a vede z duchovních světů.

My, jako anthroposofové - křesťané, se však můžeme konfrontovat se stejnou vírou jako buddhista s bódhisattvou. Rozumíme tomu svým duchovně-vědeckým vývojem. A říkáme přesně totéž, co říká buddhista o svém Buddhovi. I tomu rozumíme. Anthroposof - křesťan říká buddhistovi:

Rozumím a věřím témuž, čemu rozumíš a věříš ty. - A nikdo, kdo se na poli křesťanství probojoval k duchovní vědě, se nikdy jako křesťan neodvází říci: Buddha se přece jen vrátí v těle. Věděl by, že by to muselo zranit nejnítějnější city buddhisty a že by takovým výrokem nevystihl pravý charakter oněch bytostí, které vystoupily od bódhisattvy k buddhovství. Naučil se tyto bytosti poznávat a chápat ze svého křesťanství.

A jak se bude chovat buddhista, který se stal anthroposofem? Uslyší, že křesťanství musí být charakterizováno zvláštním způsobem v tom, co je jeho podstatou. Řekl by: Křesťanství má sice především také takového náboženského zakladatele jako jiná světová náboženství, ale s ním se spojuje ještě jiná bytostnost. Zakladatelem je Ježíš Nazaretský. Dalo by se říci hodně o této osobnosti, o tom, co se k ní v průběhu staletí připojilo. Ale křesťan se dívá na tuto osobnost Ježíše Nazaretského jinak, než jak pohlíží buddhista na zakladatele svého náboženství. Na Východě se říká: Kdo je velkým náboženským zakladatelem, vyzvedl se k dokonalé rovnováze všech vášní a tužeb, zkrátka všech lidských osobních vlastností. Srovnáme s tím Ježíše Nazaretského. Ukazuje takovou dokonalou rovnováhu? Čteme, že se rozhněvá, že převrací stoly směnárníků, vyhání je z chrámu, že povolává slova vášnivého hněvu. Tu vidíme, že nemá to, co se očekává od zakladatele náboženství Východu. Mohli bychom ukázat ještě mnohé jiné, ale tyto věci nepatří do diskuse. Významné je, že křesťanství se odlišuje od všech ostatních náboženství zeměkoule potud, že tato poukazují na zakladatele náboženství jako na velkého učitele. Kdo by však věřil, že nejhlubší bytost křesťanství je v někom takovém, ten nepoznává podstatu křesťanství. Nezáleží na návratu k Ježíši Nazaretskému, ani k odkazu na velkého učitele. Původ křesťanství odkazuje na jednu skutečnost. Vychází z neosobní skutečnosti: z mystéria na Golgotě.

Jak se to mohlo stát? Tím, že v osobě Ježíše Nazaretského byla po tři roky přítomna bytost, která se označuje jako Kristus, chceme-li pro ni volit slovo. Ale tímto jménem nelze pojmut božského ducha, kterého poznáváme v Kristu. Lidským jménem, lidským slovem nelze pojmut něco božského. A u Krista máme co dělat s velkým, světem procházejícím božským impulsem: Kristovým impulsem, který křtem v Jordánu vchází do Ježíše Nazaretského. Toto je to podstatné u křesťanství, tento Kristův impuls, který vstoupil na Zemi fyzickou osobností, která skryla Krista ve svých schránách. Tato fyzická schránka nosila Krista z toho důvodu, protože se vývoj světa odehrává v takové linii, že nejprve sestupuje a pak opět stoupá vzhůru.

V nejhlubším bodě sestupu máme mystérium na Golgotě. A to bylo nutné proto, že jedině z něho mohla vytrysknout síla, která by vedla lidstvo opět vzhůru.

Po atlantské katastrofě máme praindickou epochu, jejíž spirituality v dalších epochách není dosaženo, ale teprve na konci vývoje bude dosažena v sedmé epoše při vzestupu. Po indické následovala epocha praperská, pak chaldejsko-egyptská. Dokonce i když sledujeme vývoj lidstva jen vnějškově, je jasné, že spirituality neustále ubývalo. Pak přicházíme ke kultuře, která stála naprosto na půdě pozemskosti: ke kultuře řecko-latinské. Tu vidíme, jak se setkává něco podivuhodného, co muselo být vytvořeno s ohledem na spojení ducha s formou v tom, co Řekové vytvořili ve svých uměleckých dílech. A v římské kultuře, v římském měšťanství, se stává člověk mistrem na fyzické úrovni. Avšak spirituálnost řecké kultury je charakterizována výrokem: Lépe žebrákem na světě než králem v říši stínů. — Vyjadřuje se tím hrůza před světem, který je za fyzickou úrovní, hrůza před světem, do něhož má člověk vstoupit po smrti. Tu poklesla spiritualita na nejhlubší bod.

Odtud však potřebovalo lidstvo impuls k obrácení se k duchovním světům; a ten je mu v tomto čtvrtém poatlantském období také dán tím, že se v rámci tohoto období odehrálo něco, co bylo v podstatě vzdáleno celé fyzické úrovni.

Jak se odehrálo mystérium na Golgotě na odlehlém kousku země v Palestině? Tak, že můžeme říci: odehrálo se mezinárodně, mezikonfesijně. Toto mystérium na Golgotě se konalo v osamělosti, skrytě. Vnější kultura o tom nic nevěděla, nevěděli o tom Římané, kteří byli pány tohoto kousku země, kde se to odehrálo. Oni skutečně nebyli vyznavači Krista a ještě méně jimi byli Židé.

Kdo je vlastně přítomen, když se odehrálo toto mystérium na Golgotě? Koho kolem sebe shromáždil ten, kdo v třicátém roce směl přijmout Krista? Shromáždil kolem sebe žáky, jako to udělali Konfucius, Lao'ce nebo Buddha? Podíváme-li se přesně, neudělal ani to. Byli snad jeho učedníci do mystéria na Golgotě už jeho apoštolové? Ne! Rozptýlili se, odešli, když ten, za nímž dosud šli, nastoupil svou cestu utrpení. Stali se jeho apoštoly teprve tím, že on procházející smrtí, jim dal jistotu, že něco žije, co je vítězem nad smrtí. Tu se teprve stali jeho pravými apoštoly a vnesli jeho sílu mezi národy Země. Před tím ho ani nechápali. A ten, kdo po mystériu na Golgotě koná nejvíce pro rozšíření křesťanství, mu rozumí teprve, když se mu objevil v duchu.

Tak vidíme: Podstata křesťanství nespočívá, jako je tomu u ostatních náboženství a jejich zakladatelů v tom, že velký učitel kolem sebe shromáždil

žáky a tito dále rozšiřují jeho nauky, ale v tom, že na Zemi sestoupí božský impuls, projde smrtí a příčina dává lidstvu impuls vzhůru. Když je osobní pryč, prošlo smrtí, tu teprve působí síla, která Kristem přišla na Zemi. Nepůsobí dále osobní nauka, ale skutečnost, že Kristus byl v Ježíši, že prodělal mystérium na Golgotě, a že z něho vyzařuje síla v celém následujícím vývoji lidstva.

To je rozdíl mezi tím, co křesťanství staví do východiska svého vývoje, a tím, co jiná náboženství stavějí do svého východiska. Jedná se tudíž o to, aby bylo charakterizováno, vezmeme-li v úvahu východisko křesťanství, co se tu událo při mystériu na Golgotě. Pavel říká: Skrže Adama, to znamená toho, který ještě před pádem do hříchu, ještě než se stal vlastně člověkem, dal podnět k této sestupné linii; - skrže Adama dostalo lidstvo podnět k sestupné linii, skrže Krista dostalo podnět k vzestupné linii.

Toto všechno vyžaduje, má-li se to stát pravým cítěním a pocitem, abychom se plně zabývali všemi okultními pravdami, kterých se lidstvu dostává. Abychom pochopili vše to, co existuje v této skutečnosti, co je nutné, abychom se intimnějšími a nehlubšími okultními pravdami nechali podnítit k porozumění. Pochopíme-li to, pak nám bude srozumitelné, že především i tam, kde se křesťanství rozšířilo, nemohly být ihned zachyceny nejvyšší myšlenky a nehlubší pravdy křesťanství. Pochopit skutečnost božského impulsu prošlého smrtí, zvážit to, že se taková skutečnost nemůže odehrát podruhé, že tím, že spadá do nehlubšího bodu vývoje lidstva, vyzařuje sílu, jejímž prostřednictvím lidstvo může od toho okamžiku opět kráčet vzhůru - to vše si myslet, pochopit, to bylo přístupné jen několika málo lidem. Proto se lidé po staletí, která následovala, opírali o Ježíše Nazaretského, jeho hledali; Krista ještě pochopit nemohli. Prostřednictvím Ježíše vplynul Kristův impuls do uměleckých děl. Ježíše, ne Krista chtějí lidé.

Jsme však teprve na počátku pravého křesťanství, je teprve na začátku své nezávislosti. A když se teď říká: Neberte nám osobního Ježíše, který nás utěšuje a povznáší, o něhož se opíráme, nedávejte nám místo něho neosobní skutečnost - tak se musí lidé naučit uznat, že je to jen egoismus. Teprve když vyrostou z tohoto osobního egoismu, teprve když uznají, že se mohou nazývat křesťany, teprve tehdy, až své křesťanství odvodí ze skutečnosti, která se odehrála ve velké osamocenosti na Golgotě, teprve pak se budou moci opravdu Kristu přiblížit. Toto však uzná teprve pozdější doba.

Kdyby dnes mohli být lidé, kteří by říkali, že Kristus neměl být ukřižován, nebo při opětném příchodu - samozřejmě, že nemůže být ani řeč o opětném příchodu v fyzickém těle - by se musel ukřižování vyvarovat, tak by to znamenalo jen mínění lidí a nic více. Tito lidé nerozeznávají mezi tím, co nemůže existovat a tím, co je naprosto obyčejné nepochopení. To totiž, co

vstoupilo do vývoje lidstva mystériem na Golgotě, mohlo vycházet jen z božského impulsu, který prodělal veškeré utrpení a bolest lidstva, veškerý nářek a bídu, veškerý výsměch a potupu, všechno pohrdání a hanbu, jak se to stalo Kristu. A toto vše prodělat bylo pro Boha mnohem a mnohem těžší než pro obyčejného člověka.

Skutečnost mystéria na Golgotě se nemůže prokázat tak, jako jiné historické události. Už to, že vůbec došlo k ukřižování se nedá dokázat. Nenacházejí se o tom žádné vnější autentické doklady. Má to však svůj oprávněný důvod, že se to nedá dokázat, neboť to vypadává z ostatního vývoje lidstva. Mystériem na Golgotě je totiž - a to je jeho základní charakter - něco, co se zabývá tím, co má s vývojem lidstva co dělat v první řadě.

Čím se zabývá? Sestupováním lidstva po sestupné dráze a tím, co je opět má vyvést vzhůru, luciferským vlivem na lidstvo. Lucifer se vším tím, co k němu patří, není člověkem, Lucifer a jeho příslušníci, to jsou nadlidské osobnosti. A Lucifer neměl tendenci a touhu svými činy dostat lidi na šikmou dráhu, ale vzepřít se horním bohům. Chtěl zvítězit nad svými nepřáteli, ne dostat lidi na cestu zkázy. Postupující, horní bohové, a Lucifer se svými zástupy nižších, brzdících bohů spolu navzájem bojovali, a člověk je od počátku zemského vývoje stržen do tohoto sporu bohů. To bylo něco, co si měli bohové vyřídit mezi sebou ve vyšších světech, ale lidé byli sporem bohů strženi do světa hmoty hlouběji, než měli. Potom ale bohové měli opět obstarat vyrovnání. Lidé museli být opět vyvedeni vzhůru, Luciferův čin musel být anulován. Nemohlo se to stát člověkem. Mohlo to být dokonáno jen činem bohů. Tento božský čin má být charakterizován tak, jak se opravdu stal.

Probádáme-li naši Zemi, shledáme na ní to nejzáhadnější: zrození a smrt. Ze bytosti mohou umírat, je základním problémem bádajícího lidstva. Smrt, umírání je pouze na Zemi, ve vyšších světech není žádná smrt, ale proměna, metamorfózy. Smrt je nutno odvodit z toho, co se do lidí dostalo vlivem Lucifera, a kdyby se ze strany bohů nic nestalo, celé lidstvo by bylo stále více zaplétáno do tendence vedoucí k smrti. Tu musela být ze strany bohů přinesena oběť: Někdo z nich musel sestoupit a prožít smrt, kterou lze prožít jen mezi pozemšťany jako čin vyrovnávající čin luciferský. A z této božské smrti vyzařuje síla, která může také zářit do lidských duší a vyvést je z temnoty, v níž se ocitly Luciferovým činem. Bůh musel jednou zemřít na fyzické úrovni.

Lidí se to přímo netýká, přihlíželi záležitosti bohů. Není divu, že to, co je záležitostí vyšších světů, se nedá vylíčit fyzickými prostředky, neboť se to fyzickému světu vymyká.

Avšak plody tohoto činu bohů, který se musel odehrát zde na naší Zemi, případně lidstvu a křesťanské zasvěcení dává lidem sílu tomuto činu bohů porozumět. A právě tak, jak se zrod lidstva, vznik z klínu božství, mohl odehrát jen jednou, tak se mohlo i přemožení toho, co při tom vniklo do lidské duše, odehrát jen jednou.

Vylíčí-li křesťan, který se stal anthroposofem, buddhistovi, jenž se stal anthroposofem, tuto bytost Kristovu, tak by řekl: Tady bych tě nepochopil - kdybych mohl věřit, že to, co nazýváš Kristem, by bylo něco, co podléhá reinkarnaci. Ne, nikdy to nepodléhá reinkarnaci, stejně tak nejako kdybys řekl, že se Buddha znovu narodí! — Přesto je tu velký rozdíl. Buddha poukazuje na velkého učitele, jenž mu dal jeho náboženství, opravdový křesťan však na skutečnost duchovních světů, která se odehrála osaměle na zeměkouli, na něco, co je naprosto neosobní, co nemá co dělat s nějakým vyznáním. Nikdo nebyl nejdříve vyznavačem této skutečnosti, neměla co dělat s určitým místem na Zemi, majestátní osamělostí se valila božská síla z této skutečnosti do celého dalšího vývoje lidstva.

Hledat pravdu v různých náboženstvích, to je úkol duchovní- vědeckého světového názoru a hledáme-li pravdu, jádro pravdy ve všech náboženstvích, tak to znamená mír. Náboženství nechce, jestliže ho jeho vyznavač skutečně uznává ve světle duchovní pravdy, vnutit druhému náboženství svůj zvláštní paprsek pravdy. Tak jako anthroposof-křesťan nemůže říci, že Buddha by opět přišel, neboť pak by Buddhovi neporozuměl, stejně tak by nemohl říci anthroposof - buddhista, že by Kristus opět přišel, neboť pak by Kristu neporozuměl. Pravda o Buddhovi a pravda o Kristu však neznámá - nezastáváme-li osobní předsudky - nesvár a sektářství, ale soulad a mír. To vyplývá samo od sebe z pravdy, ta znamená a nastoluje mír ve světě. Buddhovi, velkému učiteli svrchované pravdy, mohou náležet všechny národy a všechna náboženství Země. Kristu, božské síle svrchované pravdy, mohou náležet všechny národy a všechna náboženství Země. Vzájemné porozumění nastoluje ve světě mír. Tento mír, to je ona duše nového světa. A k této duši, která jako duchovní věda všech lidí má držet správcovství uprostřed veškerých pozemských kultur po celé Zemi, k té musí vést anthroposofie.

Takováto poznání byla pěstována v rosekruciánských školách uplynulých staletí - od třináctého, čtrnáctého století. Vědělo se, že s takovým poznáním vstoupí mír do lidských duší. A vědělo se, že leckterý člověk, který nemůže prožít tento mír zde na Zemi, jej pocitově nalezne po smrti jako naplnění svých nejmilejších ideálů, až se poohlédne na Zemi a uvidí, jak povstává mír mezi národy v takové míře, v jaké se tomuto poznání budou otevírat.

Tak, jak jsem zde dnes promluvil, tak promlouvali v posledních staletích

v úzkých malých kruzích příslušníci rosekruciánství. Dnes to může být řečeno většímu množství lidí. Ti, kteří mají za své poslání z duchovně- vědeckého hnutí jako vykonavatelé závěti zevně působit tím, co proudí z mystéria na Golgotě do lidstva, ti vědí, že Ježíš, který v sobě ukrýval Krista, každý rok o Velikonocích vyhledává místo, kde se odehrálo mystérium na Golgotě. Lhostejno, zdaje Ježíš v těle nebo ne, každý rok se na toto místo odebere, a tu se mohou žáci, kteří dosáhli zralosti, k němu přidružit.

Jeden básník - Anastasius Grün¹ - procítil, jak sestupuje tato individualita a jak navštěvuje každý rok o prvním svátku Velikonočním ono místo, kde se odehrálo mystérium na Golgotě. Popisuje pět takových shromáždění mistra s jeho žáky. První se odehrává po rozboření Jeruzaléma, druhé po dobytí křížáky, třetí: Ahasver prodlévající na Golgotě, čtvrté modlíci se mnich, doufající ve spásu od podmanitele, když jsou po Zemi roztroušeny sekty nejružnějšího druhu a svářejí se spolu, aby mezitím na místo jeho působení dohlížel ten, který přinesl na Zemi největší poselství míru. To jsou čtyři obrazy minulých návštěv Ježíšových na místě jeho působení na Golgotě. Pak nechává Anastasius Grün v básni „Schutt“ vyvstat obraz příštího sestupu na Golgotu. Ten spočívá ve vzdálené budoucnosti, již líčí: Tuto nastávající situaci pociťuje jako panování míru, který pak bude přetrvávat na Zemi. Bude spočívat v bezkonfesijním, avšak rosekruciánsky procítěném křesťanství. V něm vidí hrát si děti. Hrabou — i nyní by mohl tento obraz být ještě utopií — vykopou jakousi železnou věc a nevědí, co to je. Jen ti, kteří mají ještě sdělení o dávno uplynulém střetu lidí, ti vědí, že to je meč. V době míru už není rozpoznáván účel meče a používá se ho jako radlice pluhu. A nyní oráč kope dál a nachází kamenný předmět. Opět to nelze rozpoznat. Po nějakou dobu to bylo ze Země vyobcováno, říkají někteří, kteří o tom ještě něco vědí. Lidé to však už neznají. Kdysi to používali jako symbol sváru - je to kříž z kamene; avšak nyní, tím, když se lidé shromáždí pod nastávajícím impulsem Ježíše Krista, teď tomu bude jinak.

A jak nám to líčí básník v roce 1836? Onen symbol poslání dobře pochopeného Kristova impulsu nám líčí následovně:

¹ Anastasius Grün: Anton hrabě zAuerspergu, 1806-1876. „Schutt“ (Sutiny) epicko-lyrický cyklus vyšel roku 1836. Báseň „Paterý Velikonoce“ tvoří její závěr. Protože je už stěží známá, byla zkrácená Marií Steinerovou už k prvnímu vydání přednášky.

Byť to už neznají, přece je to plným požehnáním.
Zpříma v jejich hrudi, ve věčné kráse, rozkvétá
jeho sémě vůkol všech cest; neboť to, co už
neznali, - byl kříž!

Kamenný kříž, vztyčí jej v zahradě,
tajemnou, úctyhodnou starobylost, na něm
růže okolo a rozmanité kvítí vzhůru se
pnoucí, obemykající ho kol a kol.

Tak tyčí se kříž uprostřed lesku a hojnosti
na Golgotě velebně, významně, pokryt je
zcela svým závojem růží, pro růže dávno už
kříž ten se nevidí.

Rudolf Steiner

PATER[VELIKONOCE

Anastasius GrÅn

I.

V Orientě, kde-jako z rozkvetlého hájku ružolici
párek hravých dětí pozdravuje - veselá pohádka a
důvtipná báje v růžovém mlází raší zprostřed květů,

tam podává ti mnohý drsný pastýř zvěstování: že ubírá se
Ježíš Kristus nespátněn, rok co rok na Velikonoce za
rozbřesku v rouchu vzkříšeného na Olivetskou horu

a shlíží dolů do údolí svého putování, které mu kdysi
ukázalo kříž a pohřební rubáš; kde Sión se hrdě skvěl ve
zlatisté záři, žulová záštita, jež jeho kletbu rozvanula!

A kdysi byly Velikonoce; Pán shlédl dolů k nivě holé,
spustlé a zešedlé, vůkol trosky, popel a prach, a zase jen
rozvaliny, a zkáza a zmar, kam jen zrak dohlédne!

Ví, že toto jsou jen rozvrácené hroudy, prooraná,
nově obdělaná půda, na níž se jednou má setba
rozvlnit a zlatý vínek z obilí uvinout!

A spatřuje v tom Strom nového poznání, jak s hlubokým
kořenem, mohutným kmenem, vzhůru se klene nad
zeměmi a moři, a dodaleka rozprostírá stín, plody, sílu!

To smrti triumfální průvod přešel přes tato území, vůkol ani tuchy
po lidských pěšinách, žádného ptáka zpěv, ba ani stromu list nešumí
ve větru, stébélko nezavlaje, zrno se nezelená.

By vítězství smrti vyniklo dvojnásob velké, poskrovnu přežívá
zde ještě života zdání: sténá jakoby v smrtelném nářku básník,
Kedronu pramen zurčící skrze skaliny:

„Kdysi jsem rozložil své údy pohodlně na loži z květů, na
poddajných stříbřitých oblázcích až ze starých slavností z hory
Moria vrazila bouře trosky do mého lůna.

Teď jen své tělo kámen od kamene smýkám, hlasitě musím
vzdychat bolestí a hněvem, teď v rozvalinách rozdírám své klouby,
jako by krvácel, tak nyní červená se můj pramen!

Můj pramen, kdysi tak čistý, ukazující ještě jako zrcadlo hrad
Králů, chrám božsky proměněný, paláci poseté, náspy ověšené
pahorky a také národ, takové hojnosti hodný!

Kéž se rozbije na stěpiny o kameni zrcadlo, kterému se kdysi
takový pohled naskýtal, aby nikdy víc neneslo tento obraz smrti,
takovýto obraz vyprahlých niv plných hrůzy!

Jen hroby, které kdysi do skály hloubili, ještě teď stále udržuji, jak
už po léta; zůstaly kolem tohoto velkého hrobu, pahorky termitů
kolem Libanonu!

A jak se stará stavba s rachotem zřítíla, do dále dosedlo obrovské
mračno prachu, až nivy jsou teď šedé, jež se kdysi v zeleni
radovaly, a šedavý závoj kryje ubohoučký mech!

Tu prchl zbytek lidu, živoucí mrtvolky, umírají bez chrámu, bez
zákona, bez vlasti!

Tu uzřel jsem strom a keř v dále zblednout, a prach klesá na obličej
v písku!

Ulétli z křovin slavíci,
ptáčkové všichni do dále, pryč odsud přes širá moře; radostná jejich
píseň už nezazní, to nesluší se tam, kde všechno zmlklo vůkol a
truchlí ve smutku.

Odešly růže také za nimi,
až k modrému moři, jež jim zavelelo Stát!
Zde kvetou v márnivosti hojné, zelené, lemující pobřeží, jak jitřní
červánky z květů!

Pryč všechny barvy, pryč také všechny tóny, a všečen, všečen
život vyprchal!
Zůstal jsem sám pozadu v návratu zpět jako slza, kanoucí z oka
zkázy.“

II.

A zas jednou nastaly Velikonoce, a zase shlížel Ježíš z Olivetské
hory do údolí; na všechny nivy už sestoupila vesna, jen zde zůstalo
všechno pusté, šedavé a holé.

Tak jako vlaštovice teskně krouží kolem spáleniště, kde kdysi
překrásný dům stál a třeba její hnízdo také vzalo za své, přec na
sutinách nové staví zas;

tak odvážil se na zbytek sutin člověk navrátit se zpět a na skalínách
bduje své chýše, domy i paláce, až to uviděl vyrůst ve město.

Chtělo-li by toto město okem pohlédnout na sutiny a trosky všude v
okolí, z nichž povstalo, muselo by tak jako každý poutník uvážit: z
trosek jsi povstal, v trosky se obrátíš!

Tak si to nemyslí! Avšak slyš! Z jeho cimbuří radostně zní naplno hlahol zvonů.

Kdo radostně zpívá, na umírání nemyslí, a zvony jsou přece hudbou a písní měst.

Tam kolem dómu z šedého kamení skal, ve vnitřku dvoran, venku na pláních shromažďují se v helmách a pancířích prostí vojáci, bojechtiví, ctní, mužové, divocí a drsní.

Jak všechny ty zbraně zvučí po mramorové dlažbě! Jak odvážně venku řehťá vedle koně kůň!

A pancíře září, barevné korouhve vlají, u každého boku visí řinčící meč.

Běda, že by vstoupili do války proti svému Bohu, že v zbroji obléhají jeho dům?

Běda, chtěla by ta rota dobýt dokonce i nebe že takto ozbrojena jde obléhat chrám?

Přec jen ne! Vždyť se zvukem varhan v pokoře padá na kolena!

Sklání se hrdá hlava a vypínavé údy, a v pokání tluče železná pěst na srdce.

To Kristův kříž, přesvatý zřím se pnout vysoko z kupolí dómu, jasně a svobodně, všichni ti muži jej také nosí na hrudi: ach, kéž by se i ona dómem božím stala!

V barvách všech druhů připnuli na své válečné pláště kříž.

Jako putující, živoucí křížové korouhve, k počtě právě nyní slavnostně skloněné.

Tak jako před oltářem, kde na tisíc lamp plane, kněz právě teď rozlamuje chleba k oběti, já vidím jeho ruce jak zaleskly se rudě krví a ovšem, to věru není asi Krista krev.

Nejblíže u oltáře, s hlubokou zbožností skloněn,

na sametu klekátka muž klečí zcela sám,

nade vše krásný, jak krásně sám je skloněn na kolenou,

oč ještě krásnější by musel bývat vzpřímen!

Mužova modlitba vyrovná se jeho dubům doma, jež s pýchou pocitují svého jádra moc, a přece v pokoře koruny sklánějí, když bouře, Boží to varhany, se nad nimi rozechřmí:

„Dokonáno jest! -ach, jaké je veškeré lidské úsilí!
Není kamene, o nějž by zběsilost lidská nevedla boj, žádného křoví,
na němž by neulpěla slza člověka, ba ani hrstečky země, na níž by
neulpěla lidská krev.

Kříž, kdysi strnule zhlízející dolů do tohoto údolí, krvavý kůl
hanby, potupy a zločinu znovu jsme nyní vztyčili na Golgotě, v
plném lesku a výsosti, na znamení velkolepého vítězství!

Ze všech královských korun, všech praporců, do každé země, ze
všech hor, na všech stěžních, všech oceánech září teď přeslavně to,
co dříve bylo šibenicí!

Ověnčili mě třpytnou korunní páskou!
Ač trojnásob je rozžhaveno její zlaté listoví
rudým požárem oněch měst a chýší,
přec rozpadne se a obrátí, jako tyto trosky, jednou v prach.

Jen jedna koruna se tu bude věčně skví a věčně bude svítit zde nad
údolím: kdysi byla spletena z trnových vínků!
Běda, že tu korunu nosím současně!

Ach, vidím obec, která ke slavnosti namísto zelených palem nesla
zkrvavené meče, a tuším zde též pozůstatek Kainovy oběti, toho,
jenž v podlé zuřivosti ubil svého bratra.

To tuším zde: kolem ze všech čel pronikavě křičet musí i
krvavé znamení bratrovraha!
Ach, být tak oním poutníkem na zápraží a nést jako on
srdce své mírné a čisté!

Ó, kéž ležela by moje hlava, jako ta jeho, na kamenném prahu, ve
světly sen při zmirání ztišena.
Blednoucí lilie vadne v pozemském háji, ke hvězdám
nebes v důvěře zalétá.“

III.

A opět nastaly Velikonoce, zas z hory Olivetské
Ježíš pohlédl do údolí k městu:
kříž se zřítíl dolů z hradeb,
jen jeden v ostychu stojí ještě nad jeho hrobem.

Vysoko z kupolí mešit, minaretů září zlatým paprskem
půlměsíc nad Zemí; volání muezzina přikazuje modlitby
tam, kde kdysi pyšně stál Šalamounův chrám.

Kameni je to jedno, které znamení je mu zvoleno, zda
slouží vám jako chrám, dóm, či mešita; naučil se od
člověka, aby mu bylo jedno, zda vstoupí mnich, derviš
nebo levita.

Muslim strhl z nebeských dálek Měsíc, aby ozdobil
zemský prostor; křesťan zvedl ze Země ke hvězdám svůj
kříž, přitesaný jen z pozemského stromu.

Rozpadl se v prach, zetlel dávno bojovník kříže! Žádný
žalm, žádný zvuk zvonů daleko ve vzduchu. Zůstali jen
mniši, střežící ještě jako hlidači, jak věrní psi svého pána
hrobku.

Tento prázdný hrob, vykoupili ho zlatém, kramářské
boudy postavil uvnitř pohan; unavenému poutníku
nabízí ke koupi za mrzký peníz místo pro obě jeho
kolena.

Dnes je svátek Velikonoční! Všemi cestami že by
sem táhli křesťanští poutníci?

Všemi zeměmi bohaté karavany a mohutné lodě na
pláních všech moří?

Ne! Pusté a prázdné jsou ještě dvorany dómu, v něm
sem tam jen se modlí v pokleku jedinci!
Snad že by ještě venku před branami putovali?
Porozhlédni se, oko, kde táhnou ti pocestní?

Žádný poutník zde! Jen beduíni se ženou na hbitých
koních stepí; žádný poutník tam! Křesťanské lodě
přivázejí jen kupecké zlato a balíky k pobřeží.

Pohleďte tamhle, pokryty mechem ční čtyři stěny rozvalin,
pradávně se propadlo klenutí a střecha; za dávných dob to byl
kostelíček boží, teď rozpadá se stejně jako jeho stavitel.

Raší tam uvnitř zelené pistácie, stojí tu poslední
věrní modlící se; jejich listí se klene ke kupolím a
hradbám, jejich kmínky ční jak sloupů ozdoba.

V jejich stínu odpočívá unavený poutník, olivové
barvy je jeho obličej, znamení všech poutníků nese
také on: hůl a prach, - avšak Kristovo znamení
nikoli!

Je zrnkem oné hrsti semen, která kdysi bouře zvedla
z této půdy a zasela do zemí všech jmen a daleko
odsud rozvála po všech větrech!

A jako z listí vínek třepotají kol hlavy jeho hned sluneční světlo, tu zas temný stín, tak uvnitř těkají obrazy a myšlenky, hned černé jako půlnoc, hnedjasné jako Slunce:

„Mně nekvete žádná vlast! Bratři se probíjejí životem,
rozptýleni, v šatu pocestných!
A přece jsme národ! Do jednoho nás spojují sdílená bída,
společné utrpení!

O muži, jenž nemůže zemřít, pověst
žvatlá nejedno křesťanské dítě; o Ahasverovi.
Putuje kolem sarkofágů národů,
můj národ, nesmrtelný, houževnatý a tvrdý, jako on!

Křesťané vidouce to, tu mohlo se jim zdát, že třeba i naše
tělo je pevné jak ze železa, že naši krev by jejich meč mohl
pít, našich probodaných kmetů, dětí a žen!

Křesťané vidouce to, rovněž údy našich těl považovali v
bludu za ohni odolné, a tak vypálili naše domovy a chýše, a
pod námi vzplála dřeva hranice!

Nač tato zášť? Protože kdysi dávno, stále se za to mstí,
odsoudili jsme právem hříšníka!
Když učil to, co konají a činí,
věru, nebylo bezpráví to, co ho na kříž přibilo!

A dopřeješ nám, křesťane, jednou také svoje role, vrátíš nám
svobodu, právo, zákon, válku, kterou si tisíciletí přísahala,
pak neskončí ten míru okamžik!

Zde je mi dobře! Zde jsme si rovni, my oba, zavržení,
pošlapáni v rovnosti touto zemí!
Přece pod kopancem samotných mrzkých pohanů nepodám
ti ruku k usmíření!
Dostí odpočinku! Jak osvěžující je studnice spánku!
Pohleďte, jak se daří obchodům u hrobu. - Kupujte zlaté
monstrance, růžence, madony! Kupujte kříže, zdobené kříže,
lesklé a krásné.“

IV.

A opět shlížel Pán z Olivetské hory dolů, Velikonoční
ráno září na pole v údolí!
Nezdraví ho žádné zvony, žádné písně. Vzduchem jen vanou
jemné slavnostní záchvěvy.

Ještě září půlměsíc ze všech cimbuří, pevný
jak étemý obraz, vítězný a jasný; avšak ani
kříž u hrobu se nerozpadl a neustoupil jeho
mnichů houf.

Roztříštění do sekt bludu, rozdmýchali místo lamp míru, žár
nenávisti; stěží vybojoval kříž a měsíc tak krvavé bitvy, jak
zde hnědý a šedý muž v kutně.

Oltář a kazatelna se stávají hradbami a pevností, dóm je
polním táborem, v něm bojem rozpálen stojí římský mnich
na severu, koptský na západě, řecký na východě, arménský
na jihu.

Pašův hrozivý obličej to musí být co zabrání, aby jejich krev
nepotřísnila oltář: panovačně drží janičářskou hůl zde ve
shodě zástup učitelů míru.

V klášteře klečí mnich na svých kolenou, s
bílou bradou, ovíván ranním větrem.
A mezi růžemi, které planou zbožností,
tryská k nebi horlivě jeho modlitba:

„Jak radostně mají zapadnout mé zpuchřelé kosti
jednou do tvého šedavého příkrovu, ó údolí, kdyby
jen můj pohasínající zrak uviděl opět zářit z výšek
všech cimbuří paprsek kříže!

A kdybys tak nechal na všech horách opět,
Pane, vítězně pozvednout zlatý prapor, zvuk
zvonů, písně křesťanských poutníků namísto
květin přes můj hrob vanout!

Sic když jsi nedávno ve své božské kráse ve snu
mi blízko, svolal jako hrom Svůj hněv:
„Pryč, nehodní, vy synové různic, neznesvěcujte
více tento pramen pokoje!

Vy, kteří v mém dómu o jeden stupínek, o jednu
bránu v divoké při se dmete, vězte, že zeměkoule
okolo je mým stupínkem, a moje brána okolo širý
svět!

Vy, kteří se přete o oltární lampičku, vy, slepí,
tušíte to ve své noci sotva, že mého světla plný, se
zářivě klene kolem vás a nad vámi prostor Země!

Zasadil jsem, aby povstalo hojné útočiště, jednou
svůj ovocný strom do pozemského háje, své slovo,
pramenící z života, životem naplněné, a nikoliv
upoutané k mrtvému kameni!“

Tak promluvil jsi, Pane. Tak přec jsi poslal to, co oko mé v slzách
dávno od Tebe snažně prosilo!
Směle si stavělo vojsko Gottfriedových synů své
stany v zemi faraónů!

V jejich pohledu dávné válečnické zasvěcení,
kolem hlavy odlesk dávné slávy, v paži a hrudi
dávná síla a věrnost!
Měla by tu být též dávná víra!
Tam stojí vojevůdce! Aby se ochladila jeho hlava,
nechybí nikdy čerstvých vítězných palem.
Nílské peřeje splachují prškami vody křest
nové slávy nad nimi.

Já vím, že ohnivou metlou svého kordu nešvihl
sám Murad Bájé A s Mamelukovou zpupností

nejde jen samotná jeho zloba k soudu.

Já vím, že jako cesta k údolí Siónu rozprostírá se
mu před očima poušť; já vím, že pyramid obrovské
milníky jsou pro něj jen stupně ke Golgotě!

Zde bude jednou stát, půlměsíc u nohou, zlatý kříž
vysoko v ruce, hrdina, s pozdravem šedavým
polím šedý plášť: kryjící jako ony rozlehlost světa!

Na Golgotě nechává odpočinout své orly kol
kříže, vítězství nejkrásnější věnec jim dal.
Jiné věnce snímá z vlasů a pokládá je na
osvobozený hrob!“ —

Tak pravil mnich. A slyš, daleké pahorky zaduní dutě,
jak pochod čestných vojsk; a slyš ve vzduchu orlích
křídel šum, podobný vzdálenému halasu zbraní a
bitevnímu zpěvu.

Ano, to jsou jeho vojska! - Avšak rychlé tažení, v lesku
vítězství, táhnou kolem nás!
Ano, jsou to jeho orlové! - Avšak v pyšném letu šumí
mávání jejich pemtí kolem nás, kolem nás!

A zas nastaly jednou Velikonoce, Pán shlíží dolů z Olivetské hory do údolí, jež zvučí a kvete; kolem lesk a hojnost a rozkoš jen a blaho zas, kam až jeho oko - boží oko - dohlédne!

Velikonoce, jak je vidí kvést duch básníka, jemuž je už dovoleno vidět, trhat květinové věnce, jež planou jako koruny kolem hlavy ještě nezrozených dní!

Velikonoce, jež básníkův zrak vidí opakovat se; nad mlhou zahalující současnost, červánkově narudlé hlavy ledovců ční, zrak již nahlížející do nastávajícího tisíciletí!

Velikonoce, slavnost vzkříšení, zasévající znovu závan jara na květinové hroby; Velikonoce omlazení, vanoucí k nám dolů, do lidských srdcí Boží dech!

Hle, jaká proměna rozkvétá na cestách Siónu! Už dávno zde vesna vítězně táboří; na horách vlají zelené praporce palem, v údolí se skví její květinová výzdoba!

Dávno se vzdouvá nad všemi dřívějšími troskami širé moře setby ve zlaté záplavě, jak daleko na severu, kde svítí bílé vlny, spočívá Vineta hluboko se noříc v moři.

Dávno nad starými sutinami je do dálky vržen zelený háv čerstvých pastvin, jako klidné, laskavé zapomínání, tak upadají temných dnů prastaré útrapy.

Dávno jsou výšiny popnuty révovím, dlouho už rozkvétá
ružový živý plot na Golgotě. Chce-li kdo ústy ocenit růže,
vysloví dvojici Širáz a Golgotu.

Rozložena je celá země kol kolem co slunečná zahrada; a
žádný půlměsíc, žádný kříž nestrmi tady vic!
Co by zde také dělaly korouhve krvavého boje? Dávno je
nastolen mír, ano, věčný mír!

Kedron přetrval! Vyvěrá před mými zraky, zúžen v
řečiště žlutých klasů, snad asi jako slza - však prodírající
se s nadšením skrze světlé zlatisté řasy.

Co je tu květů vůkol, vůní a zvuků,
jak o závod raší, šumí a klíčí,
jako by teď jen o to šlo, jak hbitě dohonit to,
co v tuhém spánku prospalo tisíciletí.

Co je tu lesku vůkol, jiskření, hemžení, v městečkách v
údolí, v domech na výšinách; nikde ani potuchy, že jsou
založeny na troskách, ani lehký sen o hrobu, na němž
stojí!

Niva plesá, radostného požehnání zřec,
lid políben štěstěnou, bohatý ctnostmi,
tak jako hvězdnatá nebesa zároveň veselý a vážný,
krásný jak růže, jak cedry silný současně.

Dávno pohřbeny do moře zapomnění, podobny mořským
obludám v hluboké záplavě, dřívější hanebnosti,
krvavosti pochopů, válčení a otrocké myšlení těch
prolhaných plemen.

Stalo se jednou, že děti na poli vykopaly docela beztvárovou
železnou věc; jako srp to nálezcům připadlo moc rovné a
těžké, jako radlice pluhu až příliš úzké a malé.

S námahou hned to odvěkli domů co vzácný nález,
rodiče vidí to - však přec to neznají.
Volají okolní sousedy, sousedé hledí — však neznají to.

Je tam stařešina, jenž do dnešních dnů s bílým vousem a
našedlou tváří přečnává jak dávná pověst; hned mu to
ukážou, on však to nepozná.

Naštěstí pro ně pro všechny, že už to neznají!
To předků bláznovství že už dávno v hrobě leží, muselo
by je ještě v oku pálit jako slza.
Co totiž nikdy nepoznali, - byl meč!

Jako radlice pluhu se to má napříště probíjet hroudami,
jen semeni to akorát ukazuje cestu k hrobce; opěvuje
meče nové hrdinské činy skrivančí eposej v prosluněném
vzduchu! —

Jednou se opět stalo, že při orání, narazil oráč jako by na
skály kus.
A když jeho rýč schránu oddělil, objevil se překrásný
kamenný výtvar.

Hned svolává sousedy kolem dokola, koukají na to, -
avšak neznají to!
Prastarý moudrý starce, podáš nám zvěst?
Stařec to prohlédne, - avšak nezná to.

Byť to už neznají, přece je to plným požehnáním. Zpříma
v jejich hrudi, ve věčné kráse, rozkvétá jeho sémě vůkol
všech cest; neboť to, co už neznali, — byl kříž!

Nespatřili už boj a jeho krvavé znamení, zří pouze
vítězství a jeho věnec.
Nespatřili už bouři s blýskáním na časy, vidí jen zář její
duhy!
Kamenný kříž, vztyčí jej v zahradě
tajemnou, úctyhodnou starobylost, na něm
růže okolo a rozmanité kvítí vzhůru se
pnoucí, obemykající ho kol a kol.

Tak tyčí se kříž uprostřed lesku a hojnosti
na Golgotě, slavně, významně: pokryt je
zcela svým závojem růží, pro růže dávno
už kříž ten se nevidí.